

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

DƯƠNG THỊ HỒNG HẠNH

**QUẢN LÝ DI TÍCH LỊCH SỬ - VĂN HÓA
BÍCH CÂU ĐẠO QUÁN, PHƯỜNG CÁT LINH,
QUẬN ĐÔNG ĐA, THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

**TÓM TẮT
TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ VĂN HÓA
Khóa 11 (2019 - 2021)**

Hà Nội, 2023

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT
TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Bùi Hoài Sơn

Phản biện 1: PGS.TS Trịnh Thị Minh Đức

Phản biện 2: PGS.TS Trần Đức Ngôn

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

Vào ngày 05 tháng 5 năm 2023

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Địa bàn Đống Đa xưa là vùng đất cổ của kinh thành Thăng Long, do đó, trên địa bàn quận hiện có nhiều di tích lịch sử văn hóa gắn liền với lịch sử hình thành, phát triển của đất nước và Hà Nội. Trong đó, Bích Câu Đạo quán là một trong những di tích tiêu biểu của quận Đống Đa.

Những năm gần đây, Bích Câu Đạo quán còn được biết đến là một địa chỉ văn hoá với nhiều hoạt động văn hóa tiêu biểu lễ hội Bích Câu, triển lãm thư pháp, nơi hoạt động của câu lạc bộ thư pháp Việt UNESCO, Học quán Bích Câu... Bích Câu Đạo quán còn là “chiếu” ca trù đặc sắc, quy tụ những danh ca trên đất Hà thành. Địa chỉ này giờ trở thành nơi tham quan, sinh hoạt quy tụ đông đảo người dân và khách du lịch. Việc quản lý các hoạt động văn hóa tại địa điểm này cũng vì thế trở nên đặc biệt cần thiết.

Xuất phát từ những vấn đề lý luận và thực tiễn đặt ra ở địa phương, nghiên cứu tìm ra các giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý các hoạt động văn hóa nghệ thuật đáp ứng nhu cầu hưởng thụ văn hóa của nhân dân trong toàn quận, bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa các loại hình nghệ thuật truyền thống. Là một cán bộ đang công tác trong ngành Văn hóa, xác định và hiểu rõ tầm quan trọng công tác quản lý lí do trên, tôi chọn đề tài “*Quản lý di tích lịch sử - văn hóa Bích Câu Đạo Quán, Phường Cát Linh, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội*” làm đề tài luận văn thạc sĩ chuyên ngành Quản lý Văn hóa.

2. Tình hình nghiên cứu

2.1. Các công trình nghiên cứu về quản lý di tích lịch sử văn hóa

Sách *Hà Nội - Danh thắng và Di tích*, Lưu Minh Trị chủ biên, Nxb Hà Nội, xuất bản năm 2011 - là công trình kỷ niệm 1000 năm Thăng Long. Tập sách *Tìm trong truyền thống và di sản* của tác giả Lưu Minh Trị góp phần giới thiệu về giá trị lịch sử, văn hóa và di sản văn hóa. Trong nghiên cứu *Một số vấn đề về bảo tồn và phát triển di sản văn hóa dân tộc* của tác giả Hoàng Vinh gồm 3 chương và phần phụ lục đã đề cập đến những vấn đề lý luận liên quan đến di sản văn hóa dân tộc; về vai trò, chức năng của di sản văn hóa đối với việc lựa chọn mô hình phát triển văn hóa dân tộc.

Cuốn *Bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa vật thể Thăng Long - Hà Nội* do tác giả Nguyễn Chí Bền làm chủ biên đã làm rõ cơ sở lý luận, thực tiễn kinh nghiệm bảo tồn, phát huy giá trị của di sản văn hóa vật thể Thăng Long - Hà Nội. Cuốn sách *Bảo vệ di sản văn hóa phi vật thể* do Cục Di sản văn hóa biên soạn đã biên tập những văn bản, văn kiện và tư liệu có tính chất định hướng, hướng dẫn chi tiết cung cấp những tri thức và kinh nghiệm thực tiễn, có thể được áp dụng ngay trong thực tế, giúp cho đội ngũ cán bộ phụ trách về văn hóa từ Trung ương đến địa phương đổi mới nhận thức về cả lý luận lẫn thực tiễn, tăng cường khả năng nhận diện được giá trị đích thực của di sản nói chung và di sản phi vật thể nói riêng, xác định được rõ của từng đối tượng, chủ thể văn hóa cần được nghiên cứu, bảo vệ và phát huy.

Tuy nhiên, chưa có công trình chuyên biệt nào nghiên cứu một cách toàn diện cả về cơ sở lý luận và thực tiễn vai trò phối hợp quản lý các dịch vụ văn hoá trên địa bàn quận Đống Đa - TP Hà Nội.

2.2. Các công trình nghiên cứu về Bích Câu Đạo quán và quản lý di tích

Luận văn thạc sĩ chuyên ngành Quản lý văn hóa Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương năm 2018 *Quản lý di tích văn hóa đình Phùng Khoang* của tác giả Lê Ngọc Hải. Luận văn thạc sĩ chuyên ngành Quản lý văn hóa của tác giả Trương Hùng Minh năm 2017, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương *Quản lý di tích văn hóa Đình Giàn, phường Xuân Đình, quận Bắc Từ Liêm – Hà Nội*. Luận văn của tác giả Hồ Ngọc Thiên, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương chuyên ngành Quản lý văn hóa với đề tài: *Bảo tồn và phát huy giá trị lễ hội chợ đình Bích La, xã Triệu Đông, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị gắn với phát triển du lịch*. Luận văn thạc sĩ chuyên ngành Quản lý văn hóa Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương năm 2019 *Quản lý các hoạt động văn hóa tại khu du lịch bản Lác, Mai Châu, Hòa Bình* tác giả Nguyễn Thị Hương. Luận văn thạc sĩ Học viện Hành chính Quốc gia, năm 2017, *Quản lý nhà nước về di tích lịch sử, văn hóa trên địa bàn tỉnh Đắk Lak* tác giả Nguyễn Huyền Minh Trang. Luận văn thạc sĩ ngôn ngữ, văn học và văn hóa Việt Nam, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên, năm 2020, *Truyện thơ nôm Bích Câu kỳ ngộ từ góc nhìn văn hóa* tác giả Nguyễn Ngọc Hải Yến

Vì vậy, đề tài “*Quản lý di tích lịch sử - văn hóa Bích Câu Đạo Quán, Phường Cát Linh, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội*” có thể được xem là đề tài đầu tiên đi sâu nghiên cứu về công tác quản lý đối với di tích lịch sử này. Trong quá trình nghiên cứu, tác giả sẽ tiếp thu và kế thừa những kết quả nghiên cứu của các tác giả đi trước để vận dụng vào thực hiện mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận văn.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Phân tích thực trạng, thuận lợi và khó khăn trong công tác tổ chức các hoạt động quản lý tại di tích Bích Câu Đạo Quán để đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả hoạt động quản lý tại di tích này.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Luận văn tập trung nghiên cứu và giải quyết các vấn đề sau:

- Tập hợp, nghiên cứu hệ thống tài liệu, văn bản pháp lý liên quan đến hoạt động quản lý về di tích lịch sử văn hóa.

- Hệ thống hóa các khái niệm: quản lý, quản lý hoạt động văn hóa, quản lý di tích lịch sử văn hóa: cơ sở pháp lý, nội dung cũng như vai trò quản lý đối với hoạt động quản lý di tích lịch sử văn hóa.

- Khảo sát thực trạng quản lý hoạt động văn hóa tại di tích lịch sử văn hóa cấp quốc gia Bích Câu Đạo Quán.

- Xác định những yếu tố tác động, ảnh hưởng tích cực và tiêu cực của hoạt động quản lý đối với đời sống xã hội làm cơ sở để đề xuất các nhóm giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động quản lý của di tích.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu:

Các hoạt động quản lý di tích tại di tích lịch sử - văn hóa Bích Câu Đạo Quán, Phường Cát Linh, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Về nội dung: Các hoạt động quản lý di tích tại di tích lịch sử - văn hóa, hoạt động của các câu lạc bộ và hoạt động tổ chức lễ hội tại Bích Câu Đạo Quán, Phường Cát Linh, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội

Về không gian: Tại di tích Bích Câu Đạo Quán, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội.

Về thời gian: Các vấn đề nghiên cứu được khảo sát giới hạn trong phạm vi từ năm 2010 (kỷ niệm 1000 năm Thăng Long- Hà Nội) đến nay.

5. Phương pháp nghiên cứu

Để thực hiện luận văn, tác giả sử dụng các phương pháp chính sau:

- *Phương pháp phân tích, tổng hợp tư liệu:* Thông qua tài liệu đã thu thập được có nội dung liên quan tới địa bàn nghiên cứu và công trình nghiên cứu của những tác giả đi trước về tổ chức hoạt động văn hóa để tổng hợp các hình thức tổ chức và quản lý hoạt động văn hóa trên nhiều địa bàn khác nhau và rút ra những giải pháp phù hợp nhất với địa bàn mình nghiên cứu.

- *Phương pháp khảo sát điền dã:* Tiến hành khảo sát thực địa, thu thập thông tin, tư liệu bằng cách quan sát, phỏng vấn, ghi âm, ghi hình... để tìm hiểu thực trạng và các hoạt động diễn ra tại di tích Bích Câu Đạo Quán, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội; trong đó, phỏng vấn sâu được xem là hoạt động cốt lõi.

- *Phương pháp tiếp cận liên ngành:* Các phương pháp nghiên cứu Văn hóa dân gian, Lịch sử và Quản lý văn hóa được tiến hành để nghiên cứu một cách tổng thể trong sự vận động và phát triển, tránh sự nhìn nhận phiến diện các sự vật, hiện tượng.

6. Những đóng góp của luận văn

- Đánh giá được thực trạng tổ chức các hoạt động quản lý tại di tích Bích Câu Đạo Quán, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội những năm qua, đánh giá được ưu điểm và hạn chế trong công tác này tại di tích Bích Câu Đạo Quán, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội.

- Luận văn bổ sung thêm nguồn tài liệu tham khảo cho các nhà quản lý, các cấp lãnh đạo hoạch định chính sách và cơ chế quản lý trong lĩnh vực quản lý văn hóa tại các địa chỉ di tích, các nghiên cứu cùng hướng sau này.

7. Bố cục của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Phụ lục và danh mục tài liệu tham khảo, Luận văn được chia thành 03 chương:

Chương 1. Những vấn đề chung về quản lý di tích lịch sử - văn hóa và Tổng quan di tích Bích Câu Đào Quán.

Chương 2. Thực trạng hoạt động quản lý di tích lịch sử văn hóa Bích Câu Đào Quán.

Chương 3. Định hướng và giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý hoạt động tại di tích lịch sử văn hóa Bích Câu Đào Quán.

Chương 1

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ QUẢN LÝ DI TÍCH LỊCH SỬ - VĂN HÓA VÀ TỔNG QUAN DI TÍCH BÍCH CÂU ĐÀO QUÁN

1.1. Những khái niệm cơ bản

1.1.1. Quản lý

Có nhiều cách giải thích khác nhau về khái niệm “quản lý”, nhưng thông thường có hai cách hiểu: 1) Quản lý là những hoạt động cần thiết phải được thực hiện khi con người kết hợp với nhau trong tổ chức nhằm làm thành đạt những mục tiêu chung; 2) Quản lý tổ chức là quá trình lập kế hoạch, tổ chức, lãnh đạo, kiểm tra các nguồn lực và hoạt động của tổ chức nhằm đạt được mục đích của tổ chức với hiệu lực và hiệu quả cao trong điều kiện môi trường luôn biến động.

1.1.2. Quản lý hoạt động văn hóa

Trong phạm vi luận văn này, quản lý hoạt động văn hoá được hiểu là quản lý các hoạt động của các cá nhân trên lĩnh vực sản xuất, bảo quản, giao lưu phân phối và tiêu thụ những giá trị văn hoá tinh thần tại di tích Bích Câu Đào Quán. Chủ thể văn hóa quản lý hoạt động văn hóa là Ban quản lý di tích được UBND Quận Đống Đa phân công trách nhiệm quản lý sự nghiệp bằng việc xây dựng những quy chế hoạt động và những biện pháp tổ chức, chỉ đạo, hướng dẫn phương pháp chuyên môn.

1.1.3. Di tích, quản lý di tích LSVH

Đề cập đến khái niệm di tích, có rất nhiều quan điểm đưa ra theo các góc nhìn khác nhau như: Theo *Từ điển Bách khoa Việt Nam*: “Di tích là các loại dấu vết của quá khứ, đối tượng nghiên cứu của khảo cổ học, sử học...được pháp luật bảo vệ, không ai được tùy tiện dịch chuyển, thay đổi, phá hủy” [15, T1, tr.667].

Theo *Luật Di sản văn hóa năm 2001 được sửa đổi bổ sung năm 2009* tại chương I, điều 4, mục 3 quy định: “Di tích lịch sử - văn hóa là công trình xây dựng, địa điểm và các di vật, cổ vật, bảo vật quốc gia thuộc công trình, địa điểm đó có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học” [32, tr.30].

Di tích LSVH phải có một trong bốn tiêu chí: Một là, công trình, địa điểm gắn với sự kiện lịch sử tiêu biểu trong quá trình dựng nước và giữ nước; Hai là, công trình, địa điểm xây dựng gắn với sự kiện lịch sử tiêu biểu của các thời kỳ cách mạng kháng chiến; Ba là, địa điểm có giá trị tiêu biểu về mặt khảo cổ; Bốn là, quần thể các công trình kiến trúc hoặc công trình kiến trúc đơn lẻ có giá trị tiêu biểu về mặt kiến trúc, nghệ thuật của một hoặc nhiều giai đoạn lịch sử.

1.2. Các văn bản quản lý

1.2.1. Văn bản của trung ương

Ngay sau Cách mạng tháng Tám thành công, trong lúc phải đối phó với giặc đói, giặc dốt và giặc ngoại xâm nhưng Chính phủ lâm thời nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đã ban hành Sắc lệnh số 65/SL ngày 23 tháng 11 năm 1945 về việc “thành lập Đông Phương Bác Cổ học viện và Bảo tồn cổ tích trên toàn cõi Việt Nam”. Tiếp theo, Chính phủ đã ban hành *Nghị định số 519-TTg* ngày 29 tháng 10 năm 1957 quy định các luật lệ cơ bản cho hoạt động bảo tồn di tích.

Chỉ thị số 1999-VG ngày 15 tháng 5 năm 1958 của Thủ tướng Chính phủ về việc cấm đào bới mộ cổ; Thông tư số 442-TTg ngày 09 tháng 11 năm 1960 của Thủ tướng Chính phủ về việc bảo vệ các DSVH, ngăn chặn hoạt động xuất khẩu cổ vật trái phép...Pháp lệnh số 14-LCT/HĐND ngày 04 tháng 4 năm 1984 của Hội đồng Nhà nước về “bảo vệ và sử dụng di tích lịch sử văn hoá và danh lam thắng cảnh”. *Luật Di sản văn hóa số năm 2001* và *Luật sửa đổi bổ sung một số điều của Luật Di sản văn hoá năm 2009*. Để cụ thể hóa Luật DSVH, Chính phủ tiếp tục ban hành *Nghị định số 98/2010/NĐ-CP* ngày 21/09/2010 quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Di sản văn hóa và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Di sản văn hóa.

Nghị định 70/2012/NĐ-CP có hiệu lực thi hành từ ngày 15 tháng 11 năm 2012 quy định thẩm quyền, trình tự, thủ tục lập, phê duyệt quy hoạch, dự án bảo quản, tu bổ và phục hồi di tích lịch sử - văn hóa, danh lam thắng

cảnh. *Quy chế bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích lịch sử văn hóa, danh lam thắng cảnh* (Ban hành theo quyết định số 05/2003/QĐ - BVHTT ngày 06 tháng 2 năm 2003 của Bộ trưởng Bộ Văn hóa - Thông tin).

Nghị định 110/2018/NĐ-CP qui định về quản lý và tổ chức lễ hội. Bộ Tài chính vừa ban hành Thông tư số 04/2023/TT-BTC hướng dẫn quản lý, thu chi tài chính cho công tác tổ chức lễ hội và tiền công đức, tài trợ cho di tích và hoạt động lễ hội, có hiệu lực thi hành từ ngày 19/3/2023. Thông tư 04/2023/TT-BTC quy định rõ về tiếp nhận tiền công đức, tài trợ.

1.2.2. Văn bản của thành phố Hà Nội và quận Đống Đa

Quyết định số 41/2006/QĐ-UBND, ngày 19/9/2016 của Chủ tịch UBND thành phố Hà Nội về việc quy định phân cấp quản lý nhà nước một số lĩnh vực hạ tầng kinh tế - xã hội trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Quyết định số 48/2016/QĐ-UBND, ngày 17/11/2016 của Chủ tịch UBND thành phố Hà Nội về việc ban hành quy chế quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị DT LSVH và danh lam thắng cảnh trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Kế hoạch số 120/KH-UBND, ngày 01/6/2017 của Chủ tịch UBND thành phố Hà Nội về việc khắc phục những tồn tại, hạn chế đối với việc nâng cao hiệu quả công tác quản lý di tích, quản lý lễ hội trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Quyết định số 31/2021/QĐ-UBND, ngày 29/12/2021 của Chủ tịch UBND thành phố Hà Nội về việc sửa đổi, bổ sung một số điều của quy chế quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử - văn hóa và danh lam thắng cảnh trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Kế hoạch số 55/KH-UBND ngày 18/02/2022 của Chủ tịch UBND thành phố Hà Nội về việc bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể thành phố Hà Nội đến năm 2025.

Đầu năm 2023, UBND quận Đống Đa đã ban hành công văn số 494/UBND-VHTT ngày 15/3/2023 về việc tăng cường quản lý tu bổ, tôn tạo di tích lịch sử văn hóa trên địa bàn quận Đống Đa.

Ngày 21/2/2023 UBND quận Đống Đa đã ban hành kế hoạch số 82/KH-UBND về việc Tổ chức kiểm tra hoạt động kinh doanh dịch vụ Văn hóa, Thể thao, quảng cáo, di tích trên địa bàn quận Đống Đa năm 2023.

1.3. Nội dung về quản lý di tích lịch sử - văn hóa

- 1/Triển khai thực hiện và ban hành văn bản quản lý nhà nước.
- 2/Hoạt động quản lý các câu lạc bộ.
- 3/Quản lý hoạt động tổ chức lễ hội.
- 4/ Tu bổ, tôn tạo di tích.
- 5/Phát huy giá trị di tích.
- 6/Kiểm tra, giám sát và thi đua khen thưởng.

1.4. Tổng quan về di tích Bích Câu Đạo Quán

1.4.1. Những giá trị tiêu biểu của di tích lịch sử - văn hóa Bích Câu Đạo Quán

1.4.1.1. Lịch sử, diện mạo di tích

Bích Câu Đạo Quán tọa lạc tại số nhà 14, phố Cát Linh, phường Cát Linh, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội. Trước đây là thôn An Trạch, huyện Vĩnh Thuận, phủ Phụng Thiên; nằm trong địa giới của phường Bích Câu xưa. Di tích được gọi bằng nhiều tên khác nhau như: đình Bích Câu (gọi theo tên làng Bích Câu), đình Tú Uyên (gọi theo nhân vật được thờ trong đình). Vào đời Lê, phạm vi phường Bích Câu khá rộng. Sang đời Nguyễn, không còn phường Bích Câu. Phường này đã chia thành một số thôn phường nhỏ hơn. So vào Bản đồ Hà Nội năm 1831 thì phố Bích Câu ở vào thôn Cận Tú Uyên, thuộc tổng Yên Thành, huyện Vĩnh Thuận (tên gọi mới đặt năm 1805 cho huyện Quảng Đức cũ).

Thời Pháp thuộc là đường số 218 (voie N^o218) năm 1941 được đặt tên là phố Morit Gorápphoi (*Rue Maurice Graffeuil*) năm 1945 đổi tên thành phố Đặng Trần Côn; năm 1949 đổi tên thành phố Bích Câu cho đến nay.

1.4.1.2. Giá trị của di tích Bích Câu Đạo quán

a) Giá trị kiến trúc, nghệ thuật

Bích Câu Đạo Quán ngày nay vẫn được làm trên gò Quy Đồi xưa, nằm quay mặt ra hướng Nam (tức là nhìn ra phố Cát Linh). Tổng thể các công trình kiến trúc hiện nay của di tích gồm: Nghi môn, Tiền tế, Hậu cung, Nhà mẫu, Nhà khách.

Bích Câu Đạo Quán còn bảo lưu được một số di vật phản ánh nội dung tín ngưỡng của di tích, đó là: 3 pho tượng đạo Lão (gồm Tiên Ông, Tiên Bà, Tiên Con), khám thờ, hương án, hoành phi, cửa võng, câu đối, biển gỗ, hạc

thờ, chấp kích...đều được chạm khắc đẹp, chau chuốt tạo cho di tích trở nên linh thiêng, huyền bí..

b) Giá trị văn hóa

Bích Câu Đạo Quán là một di tích tiêu biểu minh chứng cho Đạo Giáo Thần Tiên đã tồn tại trong đời sống người dân Thăng Long và cũng là một địa chỉ được nhiều du khách thăm quan, chiêm bái. Nơi đây được xem như sự khởi đầu của việc truyền bá những tư tưởng của Đạo Lão trong tôn giáo ở Việt Nam. Với những giá trị lịch sử của di tích, ngày 02/03/1990, Bích Câu đạo quán đã được xếp hạng là Di tích LSVH cấp Quốc gia.

1.4.2. Vai trò quản lý nhà nước đối với di tích Bích Câu Đạo Quán

Hoạt động quản lý đóng vai trò xây dựng và tổ chức bộ máy quản lý đối với di tích lịch sử Bích Câu Đạo Quán. Đây là một trong những di tích đã có đầy đủ các ban bộ về quản lý như ban Quản lý di tích Bích Câu Đạo Quán, tiểu ban quản lý di tích đền Bích Câu. Nhờ có quản lý của nhà nước mà các tổ chức được hoàn thiện và hoạt động có qui củ hơn và hiệu quả hơn.

Thông qua công tác quản lý nhằm phòng ngừa, ngăn chặn những hành vi nhằm xâm hại, làm hỏng giá trị đối với di tích này. Hiện nay di tích đang nằm giữa khu dân cư sinh sống, cả 4 phía đều giáp ranh với dân cư. Chính vì vậy, nhờ có quản lý nghiêm khắc và tuân thủ các qui định của pháp luật của các cấp chính quyền mà việc xâm hại di tích Bích Câu Đạo Quán mới không còn tiếp diễn, để không gian của di tích vẫn được đảm bảo và cộng đồng có một di tích lịch sử văn hóa hoàn chỉnh, là nơi giao lưu văn hóa nghệ thuật của thủ đô.

Tiểu kết

Quản lý văn hóa cũng là một bộ phận hữu cơ của quản lý xã hội, cho nên luận văn còn kiến giải cả các khái niệm quản lý hoạt động văn hóa, quản lý di tích. Việc hệ thống lại cơ sở lý luận và cơ sở pháp lý về quản lý di tích LSVH là nền tảng để các nhà quản lý triển khai và thực hiện có hiệu quả công tác quản lý các hoạt động văn hóa ở di tích Bích Câu Đạo Quán, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội.

Đối với di tích Bích Câu Đạo quán, chương 1 đã trình bày lịch sử quá trình hình thành của di tích và các giá trị của di tích, trong đó giá trị văn hóa là

đặc sắc hơn cả. Bởi suy cho cùng, quản lý các hoạt động giao lưu văn hóa diễn ra tại di tích Bích Câu Đạo Quán nhằm tác động đến sự phát triển đời sống tinh thần và đáp ứng nhu cầu văn hóa của người dân thành phố Hà Nội cũng chính là nhiệm vụ bảo tồn và phát huy giá trị di tích-một nội dung chính của quản lý di tích. Những nội dung này sẽ được trình bày trong chương tiếp theo.

Chương 2

THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG QUẢN LÝ DI TÍCH

LỊCH SỬ VĂN HÓA BÍCH CÂU ĐẠO QUÁN

2.1. Chủ thể quản lý và cơ chế phối hợp

2.1.1. Chủ thể quản lý

2.1.1.1. Chủ thể quản lý gián tiếp

a) Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch

Trong Luật Di sản văn hóa năm 2001 và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Di sản văn hóa năm 2009 đã quy định những nội dung liên quan đến quản lý nhà nước về DSVH và xếp hạng di tích quốc gia như sau: Khoản 2, Điều 55 quy định, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch chịu trách nhiệm trước Chính phủ thực hiện quản lý nhà nước về di sản văn hóa; Mục b, Khoản 1, Điều 30 quy định, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch quyết định xếp hạng di tích quốc gia, cấp bằng xếp hạng di tích quốc gia.

b) Sở Văn hóa và Thể thao thành phố Hà Nội

Theo Quyết định số 49/2016/QĐ-UBND, ngày 09/12/2016 của UBND thành phố Hà Nội về việc quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Sở Văn hóa và Thể thao thành phố Hà Nội. Sở VH-TT chịu trách nhiệm quản lý các lĩnh vực văn hóa và thể thao, trong đó có nội dung quản lý di tích lịch sử văn hóa và lễ hội; là cơ quan đầu mối tham mưu và chỉ đạo, giúp UBND thành phố quản lý các DT LSVH trong toàn thành phố.

c) Ủy ban nhân dân quận Đống Đa

UBND Quận Đống Đa thực hiện việc quản lý nhà nước về di tích trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn và nhiệm vụ được phân công, đảm bảo quy định của Luật Di sản văn hóa, các quy định pháp luật hiện hành của Nhà nước và thành phố Hà Nội về bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa.

UBND Quận Đống Đa ra quyết định thành lập BQL di tích Bích Câu Đạo Quán hoạt động theo chế độ kiêm nhiệm từ nhân sự của hai Phường Cát

Linh, Phường Quốc Tử Giám sau khi có thỏa thuận bằng văn bản của Phòng Văn hóa và Thông tin về thành phần nhân sự.

2.1.1.2. Chủ thể quản lý trực tiếp

a) Phòng Văn hóa và Thông tin quận Đống Đa

Phòng VH và TT quận là đầu mối về công tác quản lý DT LSVH của quận Đống Đa; tham mưu cho UBND quận duyệt kế hoạch ngắn hạn, dài hạn về công tác quản lý DT LSVH trên địa bàn; tổng hợp và trình UBND quận duyệt kế hoạch quản lý các DT LSVH của các phường đơn đốc, kiểm tra việc thực hiện kế hoạch đó.

b) Ban quản lý di tích Bích Câu Đạo Quán

BQL di tích Đền Bích Câu Đạo quán do UBND quận Đống Đa thành lập chịu sự chỉ đạo, quản lý trực tiếp, toàn diện của UBND quận Đống Đa. Bộ máy hoạt động của BQL di tích Bích Câu Đạo Quán gồm: Trưởng BQL di tích, 02 Phó BQL di tích cùng các thành viên BQL di tích và 02 Tiểu ban di tích (chùa An Quốc và đền Bích Câu) cùng các thành viên của tiểu ban di tích.

c) Cộng đồng dân cư

Cộng đồng dân cư phường Cát Linh và một phần phường Quốc Tử Giám (xưa là làng An Trạch) là một nhân tố quan trọng trong việc quản lý di tích LSVH Bích Câu Đạo Quán; Thành viên Ban quản lý di tích là đại diện ủy ban Mặt trận tổ quốc phường; là người nắm bắt, tiếp thu, triển khai các nội dung, kế hoạch về di tích Bích Câu Đạo Quán, theo chỉ đạo của Ban quản lý di tích và UBND quận.

2.1.2. Cơ chế phối hợp và phương thức quản lý tại di tích Bích Câu Đạo Quán

Quản lý trực tiếp di tích và các hoạt động văn hóa tại di tích Bích Câu Đạo Quán là Tiểu ban di tích Bích Câu Đạo Quán. Tiểu ban thực hiện theo sự phân công, điều hành của Trưởng BQL di tích.

Hết nhiệm kỳ hoạt động Tiểu ban quản lý di tích báo cáo đề xuất phương án nhân sự với BQL di tích; BQL di tích xây dựng phương án nhân sự, báo cáo đề xuất UBND Quận.

2.2. Quản lý nguồn lực cơ sở vật chất và tài chính

2.2.1. Quản lý cơ sở vật chất của di tích Bích Câu Đào Quán

Theo qui chế hoạt động của Ban quản lý di tích Bích Câu Đào Quán thì mọi tài sản, hiện vật, đồ thờ tự tại di tích mang giá trị lịch sử khoa học, nghệ thuật phải được bảo mật, bảo vệ tuyệt đối an toàn. Định kỳ tổ chức việc kiểm kê tài sản, hiện vật, đồ thờ tự được thể hiện bằng biên bản. Trường hợp nếu tài sản bị mất, hỏng hóc thì xác định rõ nguyên nhân và quy trách nhiệm cho tập thể hoặc cá nhân có liên quan.

Việc tu bổ, tôn tạo di tích dù là cải tạo, sửa chữa nhỏ phải làm văn bản, thủ tục hồ sơ xin phép theo quy định với cơ quan nhà nước có thẩm quyền, chỉ được tiến hành tu bổ, tôn tạo di tích khi có ý kiến văn bản chấp thuận của cơ quan nhà nước có thẩm quyền.

2.2.2. Quản lý tài chính

Nguồn tài chính chi cho các hoạt động của di tích chủ yếu là nguồn vốn xã hội hóa. Hằng năm Tiểu ban quản lý di tích lập dự toán chi cho các hoạt động phục vụ tại di tích báo cáo Ban quản lý di tích.

Tiền công đức, tiền đặt lễ tại các ban thờ và các hiện vật, đồ thờ... được công đức là nguồn thu hợp pháp của di tích, được thống nhất quản lý.

Về công tác quản lý thu, chi tài chính: Có sổ theo dõi việc thu, chi hàng ngày đảm bảo thu, chi hiệu quả, đúng mục đích, công khai và minh bạch;

2.3. Các hoạt động quản lý tại di tích lịch sử văn hóa Bích Câu Đào Quán

2.3.1. Triển khai thực hiện và ban hành các văn bản quản lý nhà nước

Nhằm tiếp tục thực hiện và triển khai hệ thống các văn bản chỉ đạo của cấp trên, Ban quản lý di tích hướng dẫn các chủ đầu tư thực hiện đúng quy trình, thủ tục triển khai các dự án, báo cáo kinh tế - kỹ thuật, thiết kế bản vẽ thi công tu bổ di tích theo nội dung đã được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Cục Di sản văn hóa (di tích xếp hạng cấp quốc gia đặc biệt, cấp quốc gia), Sở Văn hóa và Thể thao (di tích xếp hạng cấp Thành phố, di tích chưa xếp hạng nhưng nằm trong danh mục kiểm kê) thẩm định chuyên ngành của cấp xếp hạng.

2.3.2. Hoạt động quản lý các câu lạc bộ

2.3.2.1. Quản lý hoạt động văn hóa câu lạc bộ ca trù

Hiện nay, CLB ca trù do nghệ nhân ưu tú Vân Mai chủ nhiệm vẫn hoạt động sôi nổi. Hàng tuần, nghệ nhân Vân Mai miệt mài mở lớp dạy ca trù miễn phí tại đình Bích Câu số 14 Cát Linh, Hà Nội. Song song với đó, bà cùng với NNƯT Văn Trúc và các học trò ưu tú của mình (Trần Chinh, Trần Koóng, Thanh Hùng) thành lập Nhà hát Ca trù Bích Câu, là nơi tổ chức biểu diễn ca trù thường xuyên và miễn phí cho công chúng.

2.3.2.2. Quản lý hoạt động văn hóa câu lạc bộ thư pháp

CLB là đơn vị do Trung tâm UNESCO Phát triển Văn hóa và thể thao - thuộc Liên hiệp các hội UNESCO Việt Nam thành lập và bảo trợ pháp lý; là đơn vị thành viên chịu sự quản lý và chỉ đạo trực tiếp của Trung tâm. Hoạt động của CLB đặt dưới sự bảo trợ pháp nhân của Trung tâm, được sử dụng con dấu và tài khoản của Trung tâm.

Bên cạnh CLB Thư pháp UNESCO còn có CLB Thư pháp Thư viên, CLB Hán Nôm, CLB Thư pháp Quang Trung. Các CLB này cũng được xếp lịch hoạt động theo tuần và mượn địa điểm tại Đền Bích Câu Đạo quán.

2.3.3. Quản lý hoạt động tổ chức lễ hội

Hiện nay việc tổ chức các hoạt động lễ hội được duy trì đều đặn hàng năm nhưng không còn giữ nguyên được nguyên bản trong tiến trình thực hiện phần Lễ. Người dân sinh sống trên địa bàn Phường chủ yếu là người dân tứ xứ chuyển về, đồng thời cũng do bận quá nhiều công việc nên không tham gia tìm hiểu và học các cách thức trong nghi lễ tế. BQL di tích cũng vận động người dân đang sinh sống trên địa bàn phường Cát Linh tham gia phục dựng lại đội tế nam, nhưng hiện vẫn chưa thực hiện được nội dung này. Chính vì vậy, hiện nay chỉ còn đội dâng hương nữ được duy trì trong nghi thức tế lễ.

2.3.4. Tu bổ, tôn tạo di tích

Từ năm 1999, Ban quản lý Di tích và Danh thắng Hà Nội (Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Hà Nội) đã có “Dự án xây dựng, bảo tồn tôn tạo và khai thác di tích lịch sử văn hóa Bích Câu Đạo quán”, tuy nhiên, đến năm 2011, dự án mới được triển khai. Với kinh phí khoảng 43 tỷ đồng (từ ngân

sách và vốn xã hội hoá), trong đó gần 24,2 tỷ đồng dành cho giải phóng mặt bằng; hơn 19,1 tỷ đồng để tu bổ, tôn tạo, phục hồi di tích.

Sau khi được tôn tạo, tu bổ từ năm 2011, đến nay Đền Bích Câu Đạo quán trở nên khang trang, đẹp đẽ hơn. Các hoạt động cũng theo đó được phát triển và duy trì một cách ngày càng bài bản,

2.3.5. Phát huy giá trị di tích

Cùng với những hoạt động kiểm kê, bảo quản, tu bổ di tích, những hoạt động phát huy giá trị của di tích lịch sử văn hóa cũng được tiến hành. Theo số liệu ghi chép tại sổ theo dõi của di tích Bích Câu Đạo Quán, bình quân di tích có hơn 1000 đoàn khách/năm, chủ yếu là du lịch đến thăm quan và xem thưởng thức hát ca trù, hát chèo, hát then của các câu lạc bộ vào tối thứ 7 hàng tuần (chiếm 55%), học sinh các trường THPT và THCS trong thành phố (chiếm 30%), khách vắng lai (chiếm 15%). Thời gian du khách đến thăm quan di tích chủ yếu tập trung vào dịp sau Tết Nguyên Đán - mùa Xuân và mùa hạ.

2.3.6. Kiểm tra, giám sát và thi đua khen thưởng

Chế độ kiểm tra, giám sát tại di tích Bích Câu Đạo Quán được thực hiện như sau: Việc kiểm kê và kiểm tra về công tác thu chi, tài sản, hiện vật, đồ thờ tự... tại di tích Bích Câu Đạo Quán được Ban quản lý di tích thực hiện theo từng tháng, quý, năm. Ban quản lý di tích định kỳ 3 tháng/ 1 lần báo cáo kết quả hoạt động với UBND quận.

Bên cạnh công tác thanh tra, kiểm tra, công tác thi đua khen thưởng cũng là một nội dung quan trọng trong hoạt động quản lý di tích. Căn cứ quá trình hướng dẫn, theo dõi về hoạt động chuyên môn của các địa phương, kết quả thanh tra, kiểm tra thường xuyên, đột xuất của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch thành phố Hà Nội, các đoàn thanh tra, kiểm tra liên ngành, UBND phường Cát Linh lựa chọn các tập thể, cá nhân có nhiều đóng góp trong công tác quản lý văn hóa, quản lý di tích Bích Câu Đạo Quán để đề nghị các cấp có thẩm quyền khen tặng.

2.4. Đánh giá chung

2.4.1. Ưu điểm

Bộ máy cơ cấu tổ chức quản lý về các di tích lịch sử văn hóa của quận Đống Đa đã phân cấp quản lý đến cấp phường. Vai trò quản lý của nhà nước được thể hiện thông qua các hoạt động quản lý văn hóa của di tích. Ngoài ra, di tích Bích Câu Đạo Quán đã huy động được các nguồn kinh phí từ cộng đồng tham gia vào việc tu bổ, tôn tạo di tích với phương châm “nhà nước và nhân dân cùng làm”.

2.4.2. Hạn chế

Di tích Đền Bích Câu Đạo quán cũng như nhiều di tích khác trong cả nước đã tồn tại theo lịch sử dân tộc, vật liệu xây dựng biến đổi dẫn đến sự xuống cấp của các di tích. Chiến tranh cũng là một nguyên nhân gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến các di tích làm cho di tích bị biến dạng hoặc trở thành hoang phế mà đến nay các địa phương chưa đủ điều kiện để khôi phục lại đúng nguyên bản, nguyên mẫu vốn có của di tích.

Vai trò quản lý của chủ thể quản lý còn bộc lộ nhiều hạn chế, bất cập. Đội ngũ cán bộ làm công tác quản lý ở cấp phường còn mỏng, cán bộ quản lý ở cấp quận, cán bộ quản lý di tích tại địa phương còn thiếu chuyên môn, không được đào tạo đúng chuyên ngành nên gặp nhiều khó khăn, hạn chế trong công tác quản lý. Thiếu những định hướng, những chính sách, chế tài cụ thể nhằm khuyến khích, kêu gọi sự đóng góp của các tổ chức, cá nhân tham gia hoạt động bảo vệ, phát huy giá trị di tích lịch sử văn hóa.

Tiểu kết

Luận văn đã tiếp cận một số loại hình hoạt động văn hóa và quá trình quản lý các hoạt động văn hóa tại khu di tích Đền Bích Câu Đạo quán trên một số khía cạnh cụ thể như: quản lý hoạt động văn hóa nghệ thuật, quản lý hoạt động tổ chức lễ hội, hoạt động tu bổ, tôn tạo di tích và phát huy giá trị di sản văn hóa của di tích. Có thể nói, việc ban hành và triển khai các văn bản liên quan đến hoạt động quản lý di tích Bích Câu Đạo Quán để đi vào thực tế, việc xây dựng các quy hoạch, kế hoạch bảo tồn tôn tạo di tích, các hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị di tích trong điều kiện hiện nay... Vai trò của cộng đồng đối với việc bảo vệ di tích là điều rất quan trọng được thể

hiện qua việc huy động các nguồn lực để trùng tu, tu bổ cho di tích. Trên thực tế, hoạt động quản lý văn hóa tại di tích đã có những hiệu quả tích cực, kêu gọi được một số tổ chức tham gia sinh hoạt, bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống đáp ứng được phần nào nhu cầu của cộng đồng về đời sống văn hóa. Bên cạnh đó vẫn còn tồn tại một số hạn chế nhất định trong việc quản lý di tích Bích Câu Đạo Quán. Để khắc phục những hạn chế này cần có những giải pháp đồng bộ để nâng cao chất lượng hoạt động quản lý văn hóa tại di tích.

Chương 3

ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG TẠI DI TÍCH LỊCH SỬ VĂN HÓA BÍCH CÂU ĐẠO QUÁN

3.1. Những yếu tố tác động đến quản lý di tích lịch sử Đền Bích Câu Đạo quán

3.1.1. Thuận lợi

Năm 2011, Di tích lịch sử Đền Bích Câu Đạo quán được được tu bổ với kinh phí khoảng 43 tỷ đồng (từ ngân sách và vốn xã hội hoá), trong đó gần 24,2 tỷ đồng dành cho giải phóng mặt bằng; hơn 19,1 tỷ đồng để tu bổ, tôn tạo, phục hồi di tích.. Các hạng mục công trình, hệ thống hạ tầng kỹ thuật, cảnh quan trong khuôn viên di tích được tu bổ, tôn tạo lại khang trang hơn. Ban Quản lý di tích được thành lập, có quy chế tổ chức hoạt động và giao cho thành viên trong Ban trực tiếp trông coi, quản lý, bảo vệ và phục vụ tại di tích. Bước đầu đã hình thành bộ máy quản lý nhằm nâng cao hiệu quả công tác quản lý và phát huy giá trị của di tích.

3.1.2. Khó khăn

Di tích lịch sử Đền Bích Câu Đạo quán hiện đã hình thành được tổ chức bộ máy, bố trí nhân lực và xây dựng quy chế quản lý di tích. Song hiện tại mới bố trí cán bộ kiêm nhiệm, chưa được đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ về quản lý văn hóa, quản lý di tích;

Mặt khác, mặc dù đã ban hành quy chế tổ chức hoạt động và quản lý di tích, nhưng đa phần là trên lý thuyết chứ chưa thực hiện đầy đủ các quy trình như văn bản đề ra. Công tác quản lý quy hoạch, ranh giới di tích chưa chặt chẽ, có thể tiềm ẩn nguy cơ bị lấn chiếm, xâm hại di tích. Cần có sự quản lý chặt chẽ từ phía các cơ quan chức năng để không xảy ra hiện tượng xâm lấn, xâm hại tới cảnh quan, không gian của di tích.

Cùng với đó, di tích lịch sử Đền Bích Câu Đạo quán cũng là nơi sinh hoạt của nhiều CLB nghệ thuật. Cần sự công khai, minh bạch từ các nhà quản lý để làm sáng tỏ và trả lại sự thanh bình vốn có theo đúng nghĩa mà từ trước tới giờ di tích Bích Câu Đạo quán mang lại.

3.2. Định hướng bảo tồn, phát huy và phát triển di tích Bích Câu đạo Quán

Bảo tồn và phát huy giá trị di tích phải đảm bảo tính trung thực, tính nguyên gốc của các di tích, gắn giá trị DSVH vật thể và phi vật thể

Di tích lịch sử văn hóa Đền Bích Câu Đạo quán là một di tích tiêu biểu minh chứng cho Đạo giáo thần tiên đã tồn tại trong đời sống người dân Thăng Long. Tuy nhiên, việc bảo tồn di tích không có nghĩa là cố gắng giữ lại được càng nhiều những gì thuộc về quá khứ hoặc giữ nguyên trạng một cách cứng nhắc làm cho di tích đó đóng băng và về lâu dài sẽ đưa tới sự xuống cấp, hủy hoại. Trong quá trình bảo tồn cần linh hoạt, căn cứ vào những điều kiện cụ thể để đưa ra các giải pháp hợp lý đối với di tích.

Bảo tồn, phát huy giá trị DSVH vật thể gắn với các giá trị văn hóa phi vật thể của di tích Bích Câu Đạo Quán.

Trong mỗi di tích đều chứa đựng những giá trị vật thể và giá trị phi vật thể, do đó việc bảo tồn di tích cần chú ý tới cả hai giá trị này. Các giá trị văn hóa phi vật thể của di tích Bích Câu Đạo Quán bao gồm các lễ hội, sự tích ra đời, tính thiêng của di tích. Do đó, cần có sự hài hòa trong việc bảo tồn, tôn tạo gắn với khai thác giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể có khả năng hấp dẫn khách tham quan, phát huy được các giá trị của di tích nhằm giáo dục truyền thống văn hóa của dân tộc, nguồn thu của di tích được tăng lên sẽ tái sử dụng vào việc trùng tu, bảo vệ di tích.

Bảo tồn và phát huy giá trị di tích Bích Câu Đạo Quán gắn với cộng đồng, vì cộng đồng.

Quá trình quản lý, bảo vệ và phát huy di tích chúng ta thấy rõ vai trò rất quan trọng của cộng đồng cư dân địa phương cũng như người dân. Do vậy cần tôn trọng và đề cao vai trò của cộng đồng với tư cách là chủ thể sáng tạo văn hóa, chủ sở hữu di tích, người hưởng thụ giá trị của di tích.

Bảo tồn, phát huy di tích Bích Câu Đạo Quán gắn với sự phát triển kinh tế xã hội của thành phố Hà Nội:

Vừa tiến hành bảo tồn, gìn giữ di tích, một mặt phục vụ cho đời sống tinh thần, văn hóa tâm linh của cộng đồng nhưng mặt khác cũng thu lợi nhuận, kinh tế từ di tích đó. Tuy nhiên, vấn đề đặt ra là chúng ta không khai thác chạy theo những lợi nhuận kinh tế, không khai thác di tích bằng mọi giá,

mà cần có *chiến lược phát triển bền vững*, điều chỉnh hài hòa giữa mục tiêu bảo vệ di tích và khai thác, phát huy; cân nhắc những lợi ích và tác hại khác nhau, để tránh có những ảnh hưởng không nhỏ tới bản thân của di tích.

3.3. Đề xuất các nhóm giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý di tích Bích Câu Đạo Quán

3.3.1. Nhóm giải pháp đối với chủ thể quản lý và nguồn lực

3.3.1.1. Đối với chủ thể quản lý

Trước hết, quận Đống Đa cần xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng nhân lực hiện đang đảm nhiệm công tác quản lý, bảo tồn, tôn tạo DSVH ở các cấp, nhằm nâng cao trình độ chuyên môn, cập nhật, tiếp thu những kiến thức mới để áp dụng vào việc quản lý di tích trong thời kỳ hội nhập quốc tế.

Đối với UBND phường Cát Linh cần xây dựng đội ngũ cán bộ làm công tác bảo vệ và phát huy giá trị DSVH; công chức phải là người có trình độ, năng lực chuyên môn phù hợp, có lòng nhiệt huyết, có kiến thức pháp luật để nghiên cứu, bảo vệ và phát huy giá trị di tích Bích Câu Đạo Quán đạt hiệu quả cao nhất. Đối với cán bộ cơ sở, cần rà soát lại trình độ, văn bằng, độ tuổi, sự am hiểu về di tích để phân công công việc đúng người, đúng nhiệm vụ phù hợp với yêu cầu nhiệm vụ được giao.

3.3.1.2. Nhóm giải pháp về nguồn lực

Trên cơ sở những đường lối, chủ trương của Đảng, pháp luật hiện hành của Nhà nước, theo chúng tôi, trước hết quận Đống Đa cần phải nghiên cứu, xây dựng kế hoạch cho công tác huy động nguồn lực và xã hội hóa để đáp ứng việc bảo tồn, phát huy giá trị của DT quốc gia Bích Câu Đạo Quán; kế hoạch này cần phải căn cứ và bám sát chiến lược quản lý, bảo tồn, phát huy tổng thể khu di tích, phù hợp với thực tiễn, tình hình kinh tế, chính trị, xã hội ở địa phương. Đồng thời, kế hoạch phải được cấp có thẩm quyền phê duyệt mới tiến hành.

Bên cạnh đó, di tích Bích Câu Đạo Quán cần phải được nghiên cứu, đề xuất với cấp trên mở rộng nhiệm vụ, trách nhiệm đối với quận Đống Đa và phường Cát Linh, đổi mới việc phân cấp, phân quyền, tăng cường quản lý Nhà nước trong công tác huy động các nguồn lực và xã hội hóa phục vụ bảo tồn, phát huy giá trị của di tích Bích Câu Đạo Quán.

3.3.2. Nhóm giải pháp đối với các hoạt động quản lý di tích lịch sử - văn hóa Bích Câu Đạo Quán

3.3.2.1. Tăng cường các hoạt động quản lý tại di tích

+ Quan tâm đến hệ thống các loại hình văn bản phục vụ công tác quản lý, quy hoạch và hoạch định chính sách quản lý.

+ Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục, phổ biến pháp luật về di sản văn hóa thông qua các phương tiện truyền thông đại chúng, thông qua tổ chức các hội thảo, các sản phẩm và dịch vụ văn hóa (sách, báo, du lịch văn hóa, các lễ hội truyền thống đặc sắc, tổ chức các sự kiện văn hóa, biểu diễn, trưng bày giới thiệu về lịch sử di sản văn hóa đô thị, các bộ phim,...).

+ Cần nghiên cứu để *xây dựng chính sách quản lý và sử dụng các nguồn tài chính tại các di tích* (tiền công đức, tiền tài trợ, tiền kinh doanh dịch vụ...) theo hướng ưu tiên.

+ Cần có chính sách hỗ trợ về tài chính cho những người trực tiếp trông coi, quản lý di tích Bích Câu Đạo Quán

3.3.2.2. Nâng cao chất lượng các hoạt động văn hóa tại di tích

+ Xác định công tác bảo tồn và phát huy các giá trị văn hoá truyền thống đặc sắc là một trong những nhiệm vụ trọng tâm; đẩy mạnh công tác phổ biến, tuyên truyền sâu rộng trong nhân dân để người dân hiểu rõ ý nghĩa của các lễ hội; tăng cường quảng bá, phổ biến tôn vinh giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể đối với bạn bè quốc tế.

+ Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực làm công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa trên địa bàn quận Đống Đa nói riêng và thành phố Hà Nội nói chung.

+ Khơi dậy sức sáng tạo chủ động của nhân dân trong các hình thức sinh hoạt cộng đồng nhằm đáp ứng nhu cầu hoạt động văn hóa trong thời kỳ mới.

+ Tiếp tục nghiên cứu, giới thiệu, quảng bá các loại hình nghệ thuật đang duy trì sinh hoạt tại di tích và phổ biến tới đông đảo các đối tượng cùng tham gia thực hành.

+ Các cơ quan quản lý các cấp cần khai thác thế mạnh của các phương tiện thông tin đại chúng (truyền hình, báo, đài, internet...) làm thay đổi

nhận thức của cộng đồng về vai trò, giá trị của DSVH phi vật thể và vật thể ở các quận, thị xã...

3.3.2.3. Nhóm các giải pháp về bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị của di tích

+ Nâng cao nhận thức hiểu biết của con người về bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị văn hóa của di tích, từ đó có cơ sở để điều chỉnh hành vi xã hội của mỗi cá nhân con người và toàn thể cộng đồng.

+ Tiếp tục bảo tồn các di tích, bảo quản phục chế nội thất đền thờ; nghiên cứu khảo cổ bổ sung, bảo tồn các địa điểm khảo cổ có giá trị về lịch sử, dấu tích vật chất; tiếp tục sưu tầm các hiện vật về di tích.

+ Nâng cao nhận thức và năng lực của cộng đồng, nhằm tăng cường hiểu biết, yêu thích và thực sự say mê với việc bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể đang hiện hữu ngay trên chính khu dân cư mình.

+ Nâng cao vai trò, trách nhiệm của các cấp, các ngành, các tổ chức xã hội, hội nghề nghiệp trong việc bảo vệ, phát huy giá trị của di sản văn hóa phi vật thể và năng lực thực hành, quản lý di sản văn hóa phi vật thể cho cộng đồng nhân dân.

+ Chú trọng xây dựng đội ngũ thợ lành nghề tham gia các hoạt động bảo quản, tu bổ, tôn tạo di tích lịch sử, văn hóa.

+ Đẩy mạnh ứng dụng khoa học - công nghệ trong quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa của Bích Câu Đạo quán.

3.3.2.4. Tăng cường hoạt động giám sát, kiểm tra và thi đua khen thưởng

Về tuyên dương, khen thưởng: UBND quận Đống Đa cần xây dựng kế hoạch, quy định, tiêu chí về tuyên dương, khen thưởng, tôn vinh (sau đây gọi tắt là kế hoạch tuyên dương, khen thưởng) các đơn vị, doanh nghiệp, tổ chức, tập thể, cá nhân có những đóng góp hiệu quả, xuất sắc trong quản lý, bảo tồn và phát huy các giá trị của di tích quốc gia Bích Câu Đạo Quán.

Về xử lý vi phạm: Trước hết, di tích LSVH Bích Câu Đạo Quán là di tích được xếp hạng cấp quốc gia, các hành vi xâm hại đến khu di tích sẽ được xử lý theo quy định của pháp luật.

Về kiểm tra, giám sát: Quận Đống Đa cần chủ động xây dựng kế hoạch kiểm tra, giám sát đối với công tác quản lý, bảo tồn, phát huy các giá trị của di tích LSVH Bích Câu Đạo Quán. Trong đó, cần đề cao tính bao quát, tổng

thể, chủ động, thường xuyên; tính kế hoạch, tự chịu trách nhiệm của các bộ phận, tổ chức, cá nhân đối với nhiệm vụ đã được phân công.

Tiểu kết

Cát Linh là phường có tốc độ phát triển kinh tế xã hội cao, quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa diễn ra trên khắp địa bàn phường nên đã có sự tác động không nhỏ đến các di tích cũng như việc quản lý di tích này.

Các giải pháp trên là kết quả của quá trình khảo sát, điền dã, nghiên cứu, tìm hiểu di tích, tổng hợp tài liệu, trao đổi phỏng vấn những người trực tiếp tham gia quản lý di tích; đúc kết kinh nghiệm của các nhà khoa học, nhà quản lý đồng thời tham khảo mô hình quản lý của một số di tích trên địa bàn quận Đống Đa. Tuy nhiên, đây là những giải pháp theo quan điểm cá nhân của tác giả. Để hiện thực hóa các giải pháp trên cần có sự nỗ lực cố gắng vào cuộc và phối hợp chặt chẽ của các cấp ngành và các đơn vị liên quan và sự đánh giá, tư vấn, góp ý của các nhà quản lý DTLSVH.

KẾT LUẬN

Trong quá trình phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, hội nhập và phát triển, việc bảo tồn và phát huy các giá trị của di sản văn hóa là một việc làm cần thiết và quan trọng để vừa giữ gìn các nét đẹp bản sắc văn hóa truyền thống vừa phát triển trong xu thế hội nhập và toàn cầu hóa do vậy đòi hỏi sự nỗ lực, vào cuộc của các cấp, ngành đặc biệt là các cơ quan quản lý nhà nước về văn hóa cùng với sự tham gia chung tay của cộng đồng dân cư.

Đối với di tích Bích Câu Đạo quán, đây không chỉ được coi là vùng đất Phật mà còn là mảnh đất của chốn “bồng lai tiên cảnh”. Đây thực sự là trường hợp hiếm hoi có sự biến đổi từ vùng đất Phật thành nơi có cảnh sắc và những câu chuyện huyền bí mang đậm tính chất của đạo giáo thần tiên. Để di tích lịch sử văn hóa Bích Câu Đạo quán ngày càng phát huy hơn nữa giá trị văn hóa của mình, trở thành một điểm tham quan hấp dẫn, thu hút được nhiều đối tượng khách thập phương thì công tác quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị của di tích là rất quan trọng.

Trong bối cảnh phát triển hiện nay, chính quyền và nhân dân phường Cát Linh quan tâm đầu tư tới việc bảo tồn, gìn giữ và phát huy giá trị các DSVH bằng cơ chế, chính sách và nhiều hành động cụ thể. Hoạt động quản lý các di tích đạt hiệu quả cao sẽ là cơ sở để tiến hành việc triển khai các dự án phát triển kinh tế - xã hội của quận Ba Đình, đưa di tích trở thành một sản phẩm đặc thù của quận. Xác định được mục tiêu như vậy, tác giả luận văn đã đề xuất một số nhóm giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả của công tác quản lý di tích tại Bích Câu Đạo Quán như hoàn thiện bộ máy quản lý, xây dựng các chính sách về đầu tư cho bảo tồn, phát huy giá trị di tích, đầu tư nâng cao nguồn nhân lực trọng quản lý, huy động và nâng cao vai trò của cộng đồng khai thác một cách hợp lý nguồn tài nguyên di tích phục vụ phát triển du lịch, góp phần vào sự phát triển của thành phố Hà Nội.